

At forfølge denne Slægt videre op imod Nutiden, end her er gjort, anser jeg ikke for Umagen værdt; men skulde Nogen have Lyst til det, saa vilde det ikke være vanskeligt ved at fortsætte ad denne Vej at constatere, om der endnu lever Nogen, der kan sige sig at være i Slægt med H. C. Andersen.

**Breve fra Christian Molbech til hans Søn, Chr. K. F.
Molbech, i Aarene 1846—47.**

Ved O. C. Molbech.

(Sluttet).

—
Kjøbenhavn, 27 Mai 1847

Der er saamegen Varme, saamegen *Sommer*, i dit sidste Brev, at Du til Giengield vel burde have noget af den *Vaar*, som endelig begynder at frembryde for os stakkels Danske, der maa være mere nøisomme, end Romerne. Jeg kom for et Par Timer siden (allerede Kl. halv 7) hiem fra en idag meget tidlig Morgenvandring (hvilken jeg for 3 Uger siden igien har begyndt, til Bedste for min Helbred, mindre end for min Arbeidsflid, som lider ved at begynde Dagen med Træthed). *Endelig*, sagde jeg mig selv, have vi Foraar! — Det var den skønneste Morgen, i sin Art, jeg i Aar hidtil har oplevet — fuldkommen sydlig reen, let Luft, behagelig varm, med hvide giennemsigtige Taager udbredt over Søerne og det fiernere Landskab — Frederiksberg Slot og andre Bygninger kiendelige i alle deres Former under det lette, hvide Slør — Græsvæxten nu klædt i det allerfriskeste Grønt, og hurtig fremskudt i megen Frodighed efter temmelig megen Regn.

Løverdags Aften før Pindse tog jeg over til Malmø, for at udhvile og forfriske mig et Par Dage; jeg havde netop endt den 1ste Afdeling af mine Forelæsninger over den engelske Literaturs Historie, indtil Shakspeares, Spensers og Dronn. Elizabeths Tid, og følte mig virkelig udtømt af dette Arbeide. Det forekommer mig næsten, som jeg maatte tænke mig dette som mine sidste

Foredrag, eller som jeg ikke mere vilde have Kraft til oftere at udarbejde et heelt Cursus, eller en 25—30 Forelæsninger, eller flere, over en ganske ny Materie. — Der er overhovedet i den sidste Foraarstid kommet et Slags Mathed og aandelig Slaphed eller Sløvhed over mig — ligesom Hiernen var svagere end ellers til at udrette sine Functioner; uden at jeg i øvrigt kan sige, at jeg føler mig ilde. Men selv paa Biblioth. gaaer alting seent og „trøgt“ for mig; og saaledes med alle litteraire Sysler, som hvile paa mig. Jeg har endnu ikke kunnet drive det til, at faae det 1ste Hefte af Christian IVs egenhændige Breve ud, som jeg vilde havt færdigt inden Nytaar, og som nu dog kun bliver 16 Ark, i Stedet for de paatænkte 24. — I Malmø, i den gode Reuterdahls venlige, gæstfrie Huus, befandt jeg mig særdeles vel; og skiøndt det tildeels var koldt og umildt, især om Søndagen, følte jeg en meget god Virkning af Malmøs friske, rene Sølufft, af det muntre Samqvem og af den Hvile, som det giver, at kunne tilbringe nogle Dage, ikke ørkesløs, men med Arbejde efter sin Lyst og Phantasie. Mandag Efterm. gjorde jeg med Fru R. og hendes Børn en hurtig Tour til Lund, hvor jeg saae Brunius, Dr. Reuterdahl (der ogsaa Løverd. Efterm. kom til Malmø for at besøge mig hos hans Broder) og Glerup — hvis unique Hustru nylig har givet ham det 15de levende Barn (jeg troer 9 Sønner og 6 Døttre). Den ældste Datter Hilda, er nu voxen og 17 Aar, en sand „Lilievaaand“, fiin, og tynd og opskudt i Væxten, en smekker, nordisk Skiønhed — eller egentlig ingen Skiønhed, men med et fiint, interessant, noget eiendommeligt Ansigt, en herlig, riig Haarvæxt, og noget af denne „herbe, zarte, sprøde Jungfräulichkeit“, som klæder smukt og netop passer til den fine, smekkre Skabning. — Det vilde være interessant at see hende ved Siden af en yppig, svulmende, plastisk fuldkommen Skiønhed i *Rom*, hvor Hilda — ligesom gierne enhver nordisk qvindelig Skikkelse af noget tiltrækkende Former — uden Tvivl vilde gjøre Lykke. — Prof. Brunius fandt jeg mere affældig, mat og svag af Udseende, end jeg kan mindes før at have set ham. Jeg frygter, han vil ikke have ret mange Aar, at bygge i, at udbrede sin byzantinske Stil i Skaane, at tumle og ærgre sig i

— eller, som man ogsaa siger, at samle Penge i. Det sidste, om han kan det, er slet ikke unaturligt. Han kan maaskee føle paa sig, at han ikke vil naae nogen høi Alder — og i Sverrige, veed man, sørges kun lidt for Embedsmænds Efterladte. Han har nu fuldført sin Restauration af Lunds Crypt-Kirke — et colossalt Arbeide, som man maa have seet i de to—tre Aar, det har staaet paa, for at vurdere, og kunne have Begreb om, hvad han har udrettet. Mange tusinde Cubikfod huggen Granit er her bragt ind i Grundvolden, i Stedet for den skiøre, af Fugtighed smuldrende Sandsteen; hele Stykker eller Buer af Hvælvingerne udtagne og ny tilhugne Sandsteen, af den bedste og haardeste, som i Skaane findes, igien indsat; endogsaa adskillige af Søilerne — ja selv den, med den saakaldte Finn — have været borttagne, ved at skrue Hvælvingen op, for at lægge ny Grundvold under dem i Jorden. Hele Gulvet er nu lagt af ny Fliser af den ildfaste Leer fra Høganäs; og hvad der er fortrinlig gavnligt og forresten vil holde Crypten ulige mere tør, end før, er, at den hele ældgamle Vandledning, som kommer fra Helgon-backen og gaaer ned til Brønden i Crypten, er med uhyre Arbeide opgravet, rensed, har faaet en ny muret Canal, hvor det behøvedes, og Vandet bedre Udløb end tilforn, under Cryptens Gulv. — Alt dette udgjør et af de respectable Bygningsarbeider, jeg længe har seet. — I øvrigt vil jeg blot endnu fortælle dig to academiske og litteraire Nyheder fra Lund og Skaane — thi hvad er her at fortælle fra vor egen Hovedstad, hvor intet passerer, uden Casino-Lystigheder, Virtuos-Concerter (Pianisten *Thalbergs* — som i disse Dage har faaet Dannebr. Ordenen), Dødsfald (gamle Geh. Raadinde *Schönheider*, den brave Etatsraad *Eberlin* i høieste Ret — jeg kan maaskee føie til Solodandser *Larcher* — i det mindste skal han ligge saa godt som uden Haab, af Lungesot, og man vil tilskrive Ærgrelse over at han er bleven tilsidesat for Hoppe Aarsagen til hans Sygdom), forslidte Comedier og Tragedier, daglig Stigen af Brødpriserne — og andre slige Prosa-Begivenheder? — Hvor fiernt jeg i øvrigt lever fra disse, saavel som fra det hele „Leben und Treiben“ i Kiøbenh., kan Du bl. a. see deraf, at *Larcher* ikke skal have været paa

eller i Theatret, siden *Nytaar*, og jeg først i *Aftes* erfarede, at han var saa farligt syg, at man tvivlede om hans Liv. (Her i Huset er man ikke langt fra at frygte det samme for Fru Stage, som nu i 14 Dage har været meget syg). Det samme har Prof. Scharling været hele Vinteren; nu er han dog saameget bedre, at han paa Løverdag tiltræder en 4 Maaneders Reise med sin ældste Søn, som kun er 15 Aar, er Dux i Frue Skole, og skal være saa udmærket dygtig, at han gjerne næste Aar kunde dimitteres. Samme Dag reiste den af Sorg betyngede Etatsr. Hansen i Univ. Dir. med sin ældste Søn, som gaaer med Tæring, og som man knap troer, han kan bringe levende hjem. — Hvad jeg vilde berette dig fra Skaane er, at en Provst N. Lovén, Præst 6 Mile fra Lund, har udgivet (under Titel: „Folkklivet i Skytts Härad i Skaane, wid början af 18 Århundrade, Barn-domsminnen, utg. af Nicolavius“) en fortræffelig, original, ja i sin Fremstilling *classisk* Bog. — Vi have intet saadant i vor Literatur (*Junges*, for Resten ogsaa meget originale „Nordsjæll. Almues Charakteristik“ er ikke saa poetisk, eller plastisk-ansuelig og naiv i Stilen) og i Sverrig har man kun eet Sidestykke: Ødmanns berømte „Hågkomster fra Hembygden och Skolan“, hvoraf jeg 1834 oversatte Halvdelen. Jeg havde den allerstørste Lyst til at gjøre det samme med Lovéns større Bog (et Brudestykke: „Gustaf IVs Besøg i Skanør Egnen,“ har jeg virkelig oversat), om jeg blot fandt Tid. — Den anden Sag, jeg vilde meddele Dig, var, at der i Vinter har været en vældig Kamp imellem Upsala og Lund om et Professorat (i pract. Philos.) ved sidstnævnte Universitet. Blandt de Indstillede var ogsaa din Kynding Mag. Rietz; men han havde kun „3die Rummet“. Det første vandt den dygtige, aandfulde Mag. Genberg i Lund, egentlig udmærket som latinsk Philolog; og i *andra* Rummet var kommen en Hegelianer, Adjunct i Philos. i Upsala *Afzelius*. Denne blev fortørnet over Miskiendelsen af hans filosofiske og hegelske Stormægtighed, gav Ansøgning til Kongen om at træde tilbage fra Concursen, og skrev en meget uartig polemisk Brochure mod Lunds Univ. og philos. Facultet. Da optog Genberg Handsken og udgav et Modskrift „Om den hyperboreiska Kritik och Fram-

stalling af Hegelska Philosophien“, hvori han lagde Afzelii „Yt-
 lighet“, Indbildskhed og utroligt grove Plagiater af tyske Skrifter
 for Dagen; og, efter alle Sagkyndiges Dom, har slaaet Afzelius
 (litterarisk) aldeles ihjel. En besynderlig Skiebne vilde, at Genberg
 forlovede sig med en Frøken Toll (Datter af Oberst Toll i Lund)
 just som han skrev sit Stridsskrift, og at dette kom op til Stock-
 holm, netop samme Dag, som Afzelius havde Bryllup med en
 svensk Statsraads Datter. . .

den 1ste Juni.

Jeg kommer tilbage til dit Brev, som jeg for nogle Dage
 siden forlod, ved at fordybe mig i Scanensia . . . Dine meddelte
 Reiseplaner finder jeg gode og forstandige, i Forhold til din Tid
 og dine Ressourser. Ligeledes glæder mig dit alvorlige Studium
 af den herlige, unique *Dante*. Jeg havde vel forudsagt Dig, hvad
 Du vilde finde i denne store og skabende Aands Værker. Det
 er de *skabende*, de oprindelig geniale Digtere, som staae i Spidsen,
 paa Toppunktet af al poetisk Konst. Det undrer mig dog, at
 Du i det mindste ikke har *forsøgt* en Oversættelse. — Det glæder
 mig ogsaa, fordi Du i dette Studium har fundet en alvorlig,
 literair Arbejdsomhed, som Du behøvede under al denne *Nyden*
 og *Modtagen*, som let kan blive alt for overveiende *passiv*. . . .

Gud være med Dig, kiære Christian! som hidtil, og føre
 Dig lykkelig til Arnos, som til Tiberens Bredder.

Jeg maa endnu fortælle Dig noget fra *Malmö*. En yngre
 Mand, rask, dygtig og practisk begavet, Rector Borg ved Latin-
 skolen (som ved ham er bragt op fra 60 til 150 Disciple) har,
 ved 2—3 Aars Anstrengelse, og i Forening med Byens Borger-
 skab, sat det igiennem, at 15 hele Hammar (Gaarde, men meer
 end en dansk Bondegd.) skienkede ved et orig. Brev af K. Fre-
 derik II til Rectors Løn, men for en Snees Aar siden fratagne,
 nu nylig af Regieringen ere tilbagegivne. Hans Løn kommer
 derved til at stige fra omtr. 150 eller 160 Tdr. Korn, til circa
 400 Tdr. Ingen Rector scholæ i hele Sverrige har halv saa
 meget; og en Prof. ord. i Lund 300 Tdr. Han maa prise K.
 Frederik II.

Kjøbenhavn. 3 Juli. 1847.

Dit Afskedsbrev fra Rom (16 Juni) modtog jeg den sidste Dag i Maanedens. Meget i dine Breve har rørt min Siæl og bevæget mit Hierte; neppe noget *meer*, end disse Afskedsord, hvori Du udtaler din Stemning og de Følelser, hvormed Du lavede Dig til at sige den evige Verdensstad Farvel. Ja, den er det i Sandhed — saavidt noget paa Jorden, i det Forgængeliges Hiem, tør kaldes *evigt*; og tør man her ikke bruge Benævnelsen af *evig*, saa kalde man den da *eneste* — thi dette er den paa og for Jordens Kreds (Kringla heimfins) *eneste*, ogsaa ved Siden af Europas tvende andre Verdensstæder: Paris og London. Men ligesom den sidste er Handelsmagtens, Pengevældens, Gierningskraftens *Hovedstad* i Verden, og ligesom *Paris* er Glimmerlivets, Forstandskraftens og Materialismens — saaledes er *Rom* Konstens, Skiønhedsidernes og det dybe Erindringslivs, *Mindeverdenens Hovedstad* — og har været det i meer end halvandet Tusinde Aar. . . .

Jeg ønsker Dig til Lykke med at opleve din 26de Fødselsdag i la bella Firenze — eller Fiorense, som mig synes den burde hedde. Det er ogsaa meer end et *Navn*, at den kaldes Skiønhedens Stad. Den slutter, ligesom Rom, en uendelig Masse af Konstværker indenfor sine Mure — og endnu flere Literatur- og Bog-Skatte; men selv fordunkles den dog i Storhed og Betydning af det *eneste* Rom. Det var for mig som en behagelig Hvile, da jeg kom tilbage til Florentz, og der nød et Par skønne, muntre Sommerdage; men det var ikke den samme Virkning, som da jeg første Gang kom til Toscanas Hovedstad fra Lombardiet, og her for første Gang opfattede det rette italienske Liv, og aandede Italiens sydlige Luft. Naar Du nu fra Florentz drager over Ferrara og Bologna til Venedig, da finder Du *her* endnu et af Italiens 3 Vidundere (lad *Florentz* og *Neapel* strides om, hvo der skal tilkiendes den 3die Plads); men dermed er ogsaa det underfulde forbi. Du finder en Efterhøst endnu i Verona og Parma (Amphitheatret og Correggios mageløse Billede); siden daler det ned imod den sædvanlige europæiske Prosa-Pragt, som Du finder nok af i Milano; og her er den sidste Overgang, til

Du giennem den sublime Naturs Storhed i Schweiz synker saa meget dybere i Verdens og Verdenslivets materialistiske Prosa, hvis Ideal i Glands og bedøvende, sindsforvirrende Tummel møder Dig i Paris. Gud lede Dig som hidtil beskiermende paa enhver af dine Veie, indtil Du endelig kan vende Ryggen til hiin colossale kalkede Grav, til hvis Dvergbillede eller Miniature-Copie en vis Tidsretning gierne vil gjøre vort lille Kiøbenhavn — som man nu, med god Grund, har ophørt at kalde *Aælstad*. Hvad Frændskab i Navn eller Gavn skulde vel den gamle Krigens og Kirkens mægtige Helt have med Hr. Carstensens Tivoli- og Casino-Stad?

Men ogsaa i det blomstrende, smilende Florentz, saa langt fra dit Fædreland og dem, Du der elsker, vil upaatvivlelig din *Fødselsdag* kalde alvorlige Tanker frem for din Siæl. Du vil lade din Tanke dvæle paa din *udrundne* Ungdom, og vende tilbage i dit eget Dyb, for at veie og betænke din Fremtid. Dit Liv har alt været rigere end de fleste Andres, med Dig Ligealdrendes. Jeg glæder mig selv over, at Du i *disse* Aar har opnaaet et Ønskes Opfyldelse, som har beriget og modnet din Aand — og jeg vil haabe givet den Styrke til mere udholdende Virksomhed og Arbeidsomhed. Thi det er *disse*, Du nu behøver, hvis Du endnu vil tænke paa at virke noget for din *ydre* Stilling i Verden — i hvilken Du endnu staaer uden andre Hielpemidler, end dem, Du kan finde i Dig selv — og disse, der sandelig ikke ere svage — har Du hidtil ikke lagt an paa at bruge og at dyrke med Kraft. Din „Lyst til at more Dig,“ som Du selv kiender, erkiender, og ofte nævner, har hidtil havt for betydende en Indvirkning paa Dig. Men jeg kan umuelig troe andet, end at en Reise som den, Du har gjort, maa curere Dig for denne Lyst — som en blot *forgængelig Nydelseslyst*. Du er bleven vant til saa ædle og ypperlige Nydelser, at din Siæl maa føle en uafviselig Trang til noget Høiere, Kraftigere og Bedre, end Kiøbenhavns jammerlige Forlystelser og prosaiske Adspredelser. — Jeg haaber, det allerførste, Du vil tænke paa at erhverve Dig er den academiske Grad, hvis Savn ogsaa paa din Reise har skadet Dig. — Nylig (d. 28 Juni) under en, næsten hidtil mageløs,

eller neppe overgaaet Profusion eller Naadesstrøm af Titler, Ordener, Rang o. s. v. har Kongen ogsaa gjort den ubetydelige Archivarius T. Becher, der hidtil ei har kunnet drive det til at blive *Mag.* til *Professor*. Jeg haaber om Dig, at Du endelig vil vise dine Medlevende, at Du kan skaffe Dig selv en Titel, som Kongen Selv *ikke* kan give Dig. Det forekommer mig, Du allerede maa have valgt og forberedt Æmnet for din Disputation: Dantes Poesie og Digterværker, i deres Forhold til hans Samtid og til Eftertiden. Jeg vilde i Aanden glæde mig til en saadan Afhandling af Dig paa *Dansk*, der kunde fremtræde ligesaa Dante'isk ren og ædel i Sproget, som Thomsens Byronske Disputats er Hegelsk-forskruet-indbildsk-affecteret — og dog kun compileret — ikke saameget værd, som det svageste Digt af B. selv!

For ikke længe siden (midt i forr. Maaned) var jeg tilsagt eller inviteret at møde i Roeskilde, ved Aabningen af Christian I's Grav. Hans simple Fyrrekiste, halv forraadnet, havde dog holdt sammen, og viste hans Skelet fuldstændigt bevaret, begravet med den allerhøieste Grad af ydmyg Simpelt. Ikke ringeste Levning af Silke, Fløiel, eller noget Slags Kostbarhed (som dog endnu fandtes selv i Absalons Grav); kun nogle Spor til at smalle Lærreds-Bændler havde fæstet Liigskierten over Brystet. Længden af Skelettet viste 73 Tommer; men 1 à 2 Tommer maa endnu lægges til for Brusk og Kiød i den levende Mands Høide — altsaa hened 3 Tommer over 3 Alen. Liget i Kisten har indtil Brystet været bedækket med *Langhalm's Knipper*, hvoraf en stor Deel endnu var vel bevaret, med sine udtærskede Ax. I Underkiæben mangler der 2 Tænder, som Kongen mistede ved en Piil i Slaget paa Brunkebjerg. — Ved Acten, som varede i 5 Timer (ogsaa Dronn: Dorotheas næsten rent opraadnede Kiste blev undersøgt) var Kongen og Kronprindsen hele Tiden tilstede. Foruden en Commission, vare kun Engelstoft, jeg og Velschow tilsagte. Derpaa spistes paa Palaiet; efter Palaiet spadserede Kongen med hele Selskabet i 1½ Time; talte ogsaa paa denne Tour en temmelig lang Tid med mig, og spurgte med Deeltagelse til Dig og din Reise. — I øvrigt er den for os mærkeligste Ny-

hed her hiemme fra, at Hans nu virkelig for Alvor er bleven skaansk Landmand. — — —

I forrige Uge var jeg i Lund til Magister-Promotion, og om 14 Dage tænker jeg paa at reise til Helsingør, og der tilbringe en 5—6 Dage — enten i Ewerløfs Consulathuus (ikke ude paa hans Landsted) eller paa et Vertshuus. — — —

Gaae snarest muligt til den gamle, værdige Molini¹⁾ med Indlagte, og hils ham meget fra din altid hengivne Fader C. M.

H. P. Holst har faaet Ridderkorset — ikke Paludan-Müller! *Saaledes* udmærker Kongen.

Kjøbenhavn 24 Juli 1847.

Dette er altsaa sidste Gang, jeg skriver et Brev, som Du skal modtage i Italien — det skønne, det herlige Land, hvor jeg vil troe, Du har fundet *aandelige* Nydelser, som Du i intet andet Land i Verden gienfinder. Saaledes i det mindste er endnu den svage Eftervirkning af Indtrykket, som hos mig er gient i Erindringen. Jeg vil imidlertid haabe, at Du ogsaa i Italien har høstet meer, end *Nydelse* — hvilken dog er Reiselivets prædominerende Charakter. Men Konsten ved at reise er egentlig over Nydelsens Blomsterflor ikke at glemme *Frugt-Høsten*, som skal overleve hiin. Jeg troer at have fundet Spor til i dine Breve, at Du ikke har glemt det sidste, uagtet din „bekiendte Lyst til at more Dig“ — som Du selv meer, end eengang nævner. Jeg tænkte paa Dig netop i Gaar, da man i „Fædrelandet“ opvartede med hele 3, 4 Spalter af et Brev fra Cand. *Hagen*, der har været i Rom Aarsdagen efter Pavens Kroning, og beskriver denne Fest. Det er meget nøiagtigt, udførligt, grundigt berettet, med en Mængde Personers og Steders Navne, Citater af Vers, Inscriptioner, Folke-Vittigheder og Udsagn, o. s. v. omtrent, som naar en Journalist eller Avis-Correspondent med Forstand og Talent vilde berette om Festen. Men jeg læser ulige hellere et Brev fra Dig — om det endog er udført mindre flittigt, mindre nøi-

¹⁾ Bibliothekar i Florentz.

agtigt og fuldstændigt, end Hagens. Han giver omtrent Alt hvad han har — Du holder meget tilbage; han giver mere det Ydres kolde Daguerreotype; Du mere Skizzerne, Studierne til et levende, aandeligt Billede, som Du har optaget og giemt i dit Indre. Forresten var der adskilligt som interesserede mig i Hagens Fortælling, og som var godt opfattet og fortalt — bl. a. Beskrivelsen over Pavens Benediction, som det fornøiede mig at see, virkelig syntes at have gjort et dybt Indtryk paa Fortælleren — og Bemærkningerne over Roms daværende Physiognomie — at Romerne havde deres By og deres Fest mere i Ro for dem selv, at, med de Fremmedes Sværme, og den største Deel af Tiggerne og Tiggerdrengene fra Landet vare forsvundne og havde trukket sig tilbage i Campagnens Eensomhed, for der under Sommeren at søge Trøst i de samlede og sparede Bajocchi, o. s. v. — For Resten hører der — i Almindelighed talt — ualmindelig meget Genie eller Talent til at sige noget om Rom, som ikke allerede er sagt ligesaa godt, eller bedre før — i Almindelighed, siger jeg; thi netop i det Halvaar, Du har tilbragt i Rom, er en ny *politisk* Æra begyndt for den *evige* Stad, der jo ogsaa, som alt andet i Verden, har sin *endelige*, sin materielle Side. Og netop i og fra den Tid har været meget *aldeles nyt* at opfatte og at giengive. — Jeg har seet, hvorledes Folkestemningen i Rom bølger op og ned. I Forgaars læste jeg de sidste Nyheder derfra, og saae at den virkelige Organisation af Nationalgarden atter har hævet Jubelen og Begeistringen for Pio IX til sit Høidepunkt. Ligger ikke dog vel lidt af den uhyre Glæde over denne Institution ogsaa i den romerske Ungdoms Glæde over at komme i Uniform, og Forfængeligheden hos ældre og mere betydende Cittadini, der i Aanden see sig som Capitainer, Majorer, Oberster o. s. v. — Imidlertid er alt dette kun Scener af 1ste Act af det italienske historisk-politiske Drama, som Pius IX har oprullet Teppet til. Der hersker og er fremkaldt en giærende Bevægelse i Italien, som vist nok aldrig vil bringe saamange italienske (∴ neapolitanske, romerske, florentinske, venezianske, lombardiske o. s. v.) Hoveder under *een Hat*, eller Frihedshue; men som vil yttre sig med meer eller mindre stærke

Rystelser i alle, eller de fleste *enkelte* Stater. Hvad ellers engang Enden derpaa vil blive, kan Ingen endnu sige. Var ikke *Øster-rige*, da kunde man vel med temmelig Vished spaae, at der dog engang vilde komme et *italiensk Forbund* ud af det — omtrent som det tyske. Men den østerrigske Præponderants, som Medlem af dette Forbund, vilde blive for stor. Deri ligger, foruden indbyrdes Jalousier (nødig vilde ogsaa *Sardinien* opgive sin temmelig faste og respektable *selvstændige* polit. Stilling) den mægtigste Modgrund og Modvirkning. — Men *Du* — som formodentlig ikke fik Ophavsmanden til den hele *romerske* Omvæltning at see, Ansigt til Ansigt! — Hvormeget har jeg dog paa dine Vegne ønsket dette! — Du saae, hvorledes jeg endog, da jeg i mit sidste Brev havde glemt at gientage min Tilskyndelse, skrev den ved at stikke en Pen ind under Omslaget om Brevet. — Kunde Du opnaaet det — som jeg ikke tvivler paa — da vil det *aldrig* ophøre at fortryde Dig ikke at have medtaget en i sit Slags *eneste* Erindring fra Rom, som aldrig vilde forladt Dig!

Men det er bedst, jeg forlader Paven, Rom og Italien i dette Brev, som jo egentlig ikke skulde lade mig dvæle i det Land, hvor *Du* er, men for nogle Øieblikke hensætte Dig i Fædrelandet og Hiemmet, hvor *jeg* er. Jeg vil hertil bemærke, at Lysten til det sidste ikke egentlig er ret stor hos mig, da jeg snarere ligesom føler mig lettet fra noget af den Vægt og Byrde, der tynger og trykker mig, naar jeg lader Tanke og Phantasie dvæle i fremmede Lande og Riger. Og til denne Vægt hører bl. a. ogsaa et Slags virkelig dansk Scirocco-Tyngsel, som jeg i denne Tid daglig føler i Kiøbenh.; hvad enten dens Grund mest ligger i min egen physiske Tilstand, eller i Luften og Heden — eller ligemeget i begge Dele. Virkningen er der — dette er vist. — — — Da jeg i Forgaars sagde til den saakaldte „tyske“ Moltke (som de for Resten i Holsten gierne vilde æde op, om de kunde, for hans Anti-Tydskhed) nemlig den tidligere Cancelliepræsident, Grev Carl Moltke — at der er to Ting, jeg slet ikke mere kan taale: at *reise* og at *ennuyere mig*: kunde jeg gierne have føiet den 3die til: at skrive Bøger, eller at *forfatte*. Det forekommer mig snart, som jeg reent har mistet Evnen dertil.

I en 2—3 Maaneder har jeg gaaet med Ideerne om i Hovedet til to litteraire Arbeider — og det dog slet ikke noget særdeles *stort*, eller meget *vanskeligt*; i det mindste ikke det Ene. Men det har været mig reent umuligt at begynde paa noget af dem. Maaskee har ogsaa det ene staaet det andet i Veien. Saameget er vist, jeg har ladet dem roligt hvile begge to, og da jeg især, siden jeg i Slutn: af Junius var i Lund og Malmø, til hvilken Tid ogsaa Heden begyndte ret for Alvor, har med mere Resignation, end ellers, slaaet mig temmelig til far-niente Systemet, som ellers ikke er min Sag — har jeg med begge Hænder grebet en Leilighed til at arbeide i Noget, hvori Arbeidet egentlig kun er et Slags morende Hvile; nemlig min danske *Ordsprog-Samling*. Denne, som i en lang Række Aar, kun ganske langsomt er skredet frem, var dog kommet derhen, at dens Basis eller Grundvold næsten var færdig. Denne fik jeg nu efter min Hiemkomst fra Lund, hvor jeg, som sædvanligt havde disse Sager med mig, Lyst til at bringe til Ende. Dette bragte mig ind i Mere derhenhørende — og da Arbeidet derved kom i hurtigere Gang, begyndte det at interessere mig saaledes, at det bortdrog mig næsten fra alt andet — og at jeg i Grunden havde langt mere Lyst til at blive hiemme hos mine Ordsprog, end til at reise til Sorøe, hvilket jeg om to Dage agter at gjøre. — Jeg har længe foresat mig denne Reise, og vil engang endnu tage Afsked med den kun 25 aarige, *anden* Gang renoverede Fugl Phønix i Sorøe, som man nu atter har lagt paa Baalet — Gud veed, om for nogensinde mere at opstaae. Imidlertid er Grev Knuth bleven Amtmand i Sorøe (i K. herre Stemanns Sted, som er kommen til Aalborg) og er — efter almindeligt Sigende — bestemt til *Overhofmester*, Overdirecteur, eller Gud maa vide, hvad Titel han faaer. Altsaa et *Hoved* faaer man — om man nu vil faae nogen Siæl og Krop i Sorøes projecterede *Real-Academie*, vil Tiden lære. A propos om *Kroppen* derude, saa fortalte Reitzel mig i Gaar, at nogle rige eller velhavende Bønder i Siælland ved en Leilighed havde sagt til en eller anden Vedkommende: at det kunde blive meget godt med en saadan Indretning, og de vilde nok sætte deres Sønner derhen, naar de kunde faae alting frit

— baade *Kost* og Underviisning — og tillige blive fri for Udskrivning! — Der mangler endnu kun, at de tillige skulde have et aarligt Stipendium til Lommepenge. — Ved samme Leilighed berettedes af Reitzel, at han for nogle Dage siden paa Kongens Nytorv saae endeel store Vogne, omhyggeligt belæssede med Flyttegods, og da han traf Nogen at spørge, hørte han, at det var til Grev *Knuth*, og at der i det Hele skulde gaae 12 Vogne med nye Meubler til ud til hans Bolig i Sorø (nemlig den nye Directeur-Gaard, som i 4 Aar har staaet ledig; og hvor jeg har hørt, man er i Færd med at bygge paa de grevelige *Stalde*). — Dette er en alvorlig Metamorphose af den liberale Greve, hvis Navn stod i Spidsen for den *Lollandske Petition*, og som man kaldte „den danske Lord Durham“ — efter en bekjendt, meget talentfuld ultra-liberal engelsk Pair, som jeg troer døde som Gouverneur i Canada, ikke længe efterat han havde modtaget denne Post. — Jeg vil haabe, at Gr. Knuth maa leve som Gouverneur eller Directeur i Sorø. — Du har maaskee hørt det almindelige Sagn her i Vinter, at han havde tilbudt Kongen sin Tjeneste til Ministerposten i Petersburg, eller paa nogen anden eminent diplomatisk Plads; men man saae nu, at Kongen hellere vilde have ham til Sorø — og at Grev Knuth hellere vilde modtage en Amtmandspost, end leve uafhængig, som Lehns greve, og som den første Mand i Lolland — hvor han i faae Aar kunde blive endnu meget rigere, i Stedet for at han i Sorø vil sætte Penge til — naturligviis dog ikke i Forhold til hvad det vilde koste ham i Petersburg, i Wien, eller Paris. — Hans egentlige og bedste Plads som Diplomat, var uden Tvivl i *London*. — Hvad nu for Resten Grev Knuth tænker paa med at gaae til Sorø — maa Tiden vise. Formodentlig skal det dog vel kun være det første Stats-Trin til noget høiere. — En anden Mand har man, som der siges, havt meget ondt ved at holde i Sorø, Lector *Wegener*. Han vilde endelig derfra, og til Universitetet; men vilde nogle maaskee ikke saa gjerne have ham, og Kongen maaskee helst conservere ham for Sorø. Man gjorde ham Vanskeligheder med Hensyn til *Ancienniteten*, som han fordrede i Følge Lectorernes Rettighed; pour dorer la

pilule gjorde Kongen ham d. 17 Juli til *Kongelig* Historiograph. „Skriv os nu en *kongelig* Historie!“ vil jeg sige ham, dersom jeg træffer ham i Sorøe, hvorhen jeg om et Par Dage agter at reise. — Samme Dag blev Mag. Schiern gjort til Lector i Historie ved Universitetet. „*Da* lag der Hund begraben!“ Dette var uden Tvivl den egentlige og rette Aarsag til, at Wegener ikke kunde opnaae Professoratet. —

Nylig har det skandinaviske Naturforsker møde grasseret her i 6—7 Dage. Der er læst, og spiist og drukket, og siunget og talt en forfærdelig Deel — hvad der ellers er udrettet, skal jeg ikke kunne sige. Jeg har ikke engang *seet* $\frac{1}{2}$ Naturforskere. Hvormange *hele* her var af norske og svenske (foruden de tre *store* Stierner: Berzelius, Fries og Hansteen) maa Andre bedømme. Navnelisten saae ikke meget illustre ud; dog er var ikke faa reent uvedkommende; f. Ex. Prof. Thomander fra Lund, og Provsterne Thestrup og Wieselgren fra Skaane. Endeel navnkundige Svenske Physici og Naturhistorikere af mere privat Stilling, savnedes. Derimod manglede naturligviis ikke *Ordensfiskere*. Den hule Kryber, Prof. Nielson i Lund, fiskede sig et Commandeurkors, ligesom Biskop *Agardh*, som allene derfor var kommen. Hansteen fik det vel ogsaa; Berzelius blev Storkors o. s. v. Hos Kongen (paa Eremitagen, hvor dog kun en Elite af de Danske vare budne) og paa en Compagnie-Tour med Skandinavisk Selskab til Roeskilde (det sidste bestred Gildet) skal der være drukket stærkt over Tørsten; og især paa den sidste Tour gaaet næsten-bacchanalisk til ved Bordet og paa Hiemveien seent om Natten. — Derimod siges det af de Vidende at Kronprindsen, som kort før, gjorde et Besøg paa 6—7 Dage ved Hoffet i Stockholm, skal have ført sig exemplarisk vel og artig op, og i det Hele gjort et meget godt Indtryk, ligesom hans Modtagelse der var ligesaa hiertelig ved Hoffet, som udmærkende af Publicum. Hvad der maaskee har været det mindst ønskelige, er at Kong Oscar, da han til Afsked den sidste Aften eller Nat, besøgte Kronprindsen paa hans Værelse, der skal have *allene* tilbragt et Par Timer hos ham. Her maa vel være forefaldet adskillig discurs,

som kunde bringe det til at ringe for Ørene for en og anden af de høieste Personer i Kiøbenhavn. — — —

Jeg adresserer dette til *Venedig*, skjøndt jeg ikke har dit sidste Brev ved Haanden. Neppe seer Du nu noget videre fra mig, før fra Paris. Forinden haabe vi dog, at høre noget fra Dig. Vær som hidtil *paa Reisen* god Oeconom med din Casse — jeg mener, husk i *Schweitz* paa, at Du vil til Paris, og at det er høist problematisk, ja neppe at vente, at Du der skulde kunne opnaae Tilskud; med mindre din Reise forlængedes, hvilket for din Stilling her hiemme vilde være yderst skadeligt. Og hvad skulde Du dog leve af en stor Deel af Vinteren i *Paris*. — Derhen vil jeg skrive, naar jeg erfarer noget om din Reise — poste restante, eller ved Gesandtskabet.

Gud bevare Dig!

Kiøbenhavn 3 Sept. 1847.

Du vil formodentlig idag kun faae et ganske kort Brev, til Svar paa dine to sidste interessante Breve fra *Florentz* og *Venedig*. Begge vare ankomne under min Fraværelse paa en indenlandsk Sommerreise, som jeg foretog fra Slutn. af Juli til 15de Aug. Jeg reiste til Sorøe, hvor jeg denne Gang havde et meget kiært og behageligt Ophold i 6 Dage, i det skjønneste Veir, og under venlige Forhold. Herfra tog jeg med Diligencen paa een Dag giennem Fyen, og over begge Belter, til Haderslev, hvor jeg kom Kl. 10 om Aftenen (det er al den Reise-Hastighed, jeg forlanger). Jeg tog paa Landet i Haderslev Amt, hvor jeg tilbragte et Par Dage hos en Præst, og lærte et og andet om Nordslesvigske Forhold paa Stedet selv. Siden — i Stedet for at reise til Ribe, eller Føhr, som der var paatænkt — tilbragte jeg et Par Dage i Haderslev, hvor jeg nød megen Artighed af Amtmanden, Conf. Raad Johannsen og Borgmesteren Just. Raad Lassen, og hvor jeg fandt det overhovedet meget Dansk, i det mindste i Borgerstanden (i Hotellet, hvor jeg boede, talte Opvartningspigen sit gode brede Jydsk, med *a* for „jeg“ o. s. v.) Paa Tilbageveien giennem Fyen, besøgte jeg (ligesom i Fior)

min gamle Ven Etatsr. Vedel-Simonsen paa *Elvedgaard*; (om hans forunderlige Eremitliv, hans ualmindelig skønne Have-Anlæg, og hans for mig forunderlig interessante, gammeldags-indtagende, utroligt eensomt-stille, og dog smukke, tildeels endog elegante Huus — maa jeg mundtlig fortælle Dig). Fra Odense reiste jeg til *Ringsted*, hvor jeg (saavidt jeg kan erindre) for første Gang i mit Liv laae en Nat, og tilbragte en Formiddag. Herfra tog jeg til *Bregentved*, hvor jeg endte min Reise. — Dens Fortælling vil forekomme Dig forunderlig smaalig eller dværgagtig i Sammenligning med din Reise; men havde Du oplevet Alt hvad jeg dog i disse 3 Uger oplevede, og lært hvad jeg lærte — deels af Bøger, deels af Mennesker — vilde Du tilstaae, at man kan finde *megen* Interesse, og godt Udbytte af en Reise i sit eget Land. Med min Reiselyst veed Du i øvrigt, at det er gaaet meget stærkt tilbage; dog kan jeg ikke andet end sige, at *denne* Reise baade morede og behagede mig, og at den rimeligviis vil give mig fornyet Lyst til at reise om Sommeren i *Danmark* — saalænge nogen Evne dertil endnu er tilbage. — For herfra at gjøre Overgangen til *Din* Reise, og især til dens *Nervus*, saa har jeg i denne Henseende kun maadelige Udsigter at give Dig; men maaskee Du selv — eller Lykken — kan bringe den til, hastigt at vende sig til det Bedre. — — —

Jeg har paa min Reise skrevet et nyt Skrift om Sorøe, som nu er færdigt trykt, omtr. 2 $\frac{1}{2}$ Ark stort; og som jeg i næste Uge sender til Gr. Knuth, og vil bede ham overlevere det til Kongen i Sorøe. Jeg har deri tilsidst søgt at antyde den *eneste* Maade, hvorpaa en *Real-Høiskole* er mulig; nemlig ved at lade det hidtil værende *Academie* existere; og paa samme saa at sige *indpode* den nye Udvidelse. — Vi have i disse Dage havt den Fornøielse, omsider engang at have vor gode Ven, Dr. og nu Domprovst Reuterdahl paa et kort Besøg hos os; tilligemed hans Svigerinde fra Malmø. Hendes Mand har ogsaa været et Par Dage i Byen; alle tre gjorde en Tour i Morges til *Roeskilde* (Du veed, vi ere ogsaa blevne velsignede med en Jernbane) hvorfra de allerede Kl. 2, efter flere Timers Ophold, vare her tilbage.

Din med hiertelig Oprigtighed hengivne Fader C. Molbech.

Velkommen snart hjem! — Jeg glæder mig ret til at see Dig igien, og til de fornøielige Aftentimer jeg venter mig (senest i Beg. af November) ved at høre dine Reisetællinger. — — Skuespiller Wiehe er kommen sig; men skal være noget tungsindig efter sin Sygdom. Heiberg og C. Winther (som jeg nu begge næsten aldrig seer) — ja hvad gjøre de? — Spørg Folk ad!

Kiøbenhavn 30 Sept. 1847.

. . . Jeg seer af dit Brev af 20de Sept. til din kiære Moder, at vi snart kunne vente et længere. Det Modtagne interesserede mig ved eet og andet, som viste mig din *ydre* Levemaade i Paris, hvor det synes at behage Dig meer, end jeg formodede om den, der havde følt sig hiemme i Andalusiens Herlighed og i Roms og Venedigs historisk-gedigne Storhed og Konstrigdom. Det er sandt, hvad saadanne Lande og Stæder ere for Livets *Sandhed* og *Aand*, kan Paris i lige Forhold være for Livets *Skin* og Materialisme; og som Tids-Phænomen vil det have sin Mærkværdighed og Interesse — især ved Tanken paa, at det vel engang vil være i *Paris*, hvor den uhyre Verdensbegivenhed, en mageløs Verdensstads (Roms) Undergang ved et *historisk* Jordskiælv, fremkaldt ved *politisk* og *moralsk* Corruption, i en Fremtid, hvis Maal vi naturligviis ei tør sætte, vil gientage sig. — Ogsaa er der unegtelig for *Verdenskundskab* og *Videnskab* meget at høste i Paris. — Men hvad der i dit Brev forundrede mig, og hvad jeg ligesom med et Slags Uro og Ulyst læste, var, at Du, ved at skildre dit Liv, dvæler længst ved „amusements de Paris“, *Theatre* (de ringere), Caffeehuse, og — Journaler. Du har Ret i, at de sidste ere uundværlige i Paris; men det er baade der og i London nødvendigt (hvad der jo allerede er det hos os selv) hurtig at lære sig den Konst, at læse dem i Flugten — at anvende *Minuter* paa det som de rette Badauds i Paris — franske og udenlandske — opoffre *Timer* paa, da de i Journal-læsning see en reen *Vinding*, eller den billigste Maade at dræbe den Tid, som er dem en Plage; i dets Sted vi andre for en stor Deel maa betragte denne Læsning som et uhyre Tab — et

Tidstab, hvoraf det reelle Udbytte undertiden kan være *nogle Linier* af 4—5 hele Ark. Jeg vil ikke engang tale om, naar man vil fordybe sig i Journalernes *Literatur* og *Kritik* — eller de for det meste usle og forgængelige, leiede og kiøbte Feuilletons-Artikler. Det er mig kiært, at Du læser Lamartines *Hist: de la Gironde*. Det vil interessere mig selv høiligen at sammenligne den fra *Stilens* og *Historiens* Side, med *Thiers* sidste Værk. (*Han* er overhovedet ikke min Mand); og dette har jeg netop foresat mig at begynde *d. 8 Oct.*, eller med mit 65de Aar. — Du nævner vel i Forbigaaende „et eller andet Musæum“ (i Tiden fra 2—5^{1/2}) men ved Siden af *Haverne*, *Boulevards*, eller en *Situation* i Paris; det er altsaa som et Slags Recreation; men selv i Paris ere Musæerne af megen Vigtighed for Konststudiet (f. Ex. bl. a. for den *egyptiske* Konsthistorie; *nu* ogsaa for de *assyriske* Konstværker fra Ninive) ikke at tale om den ældre *franske* Malerskole, og den belgisk-nederlandske — tilligemed hele Konstens Udartelsesperiode i det 18de Aarh., som gik Haand i Haand med den moralske og litteraire Udartelse, og som man ogsaa bør, ikke *studere*, men giennemsee og giennemskue. — Jeg anbefaler dig ogsaa *Bibl. du Roi*, dersom Du virkelig, som Du skrev, vil studere noget af den provençalske Troubadour-Poesie. Du bør da opsøge Nogen ved denne Green af les *Manuscripts* Ansæt (f. Ex. *Mr. Paulin Paris* — som Du maa bringe min ukiendte Hilsen, og sige hvor høit jeg vurderer hans Arbejder, og beundrer hans Productionsevne). I Paris, overhovedet i Frankrig, leve Europas første Bibliologer og Bibliographer; og et Bibliothek, som det kgl. i Paris faaer Du ikke andensteds at see i Europa. — Jeg vil ønske Dig til Lykke, naar Du, ved en oeconomisk Brug, ogsaa af din *Tid*, kan tilegne Dig, og *snart* hjembringe et reelt Udbytte af dit Ophold i Paris (*Mit* var betydeligt) og naar Du der fremdeles maa kunne undgaae at blive af *Mag. Schiern* med *Magt* druknet i hans *Ordskyll* („*Talestrøm*“ er for godt et Udtryk). Det forekommer mig (sit *venia imagini*) at see ham som den, der stræber af al *Magt* at drukne en stor, stærk *Dogge*, som det tildeels lykkes Drukneren at faae under Vandet, men som ved en alvorlig *Kraftanvendelse* river sig løs og oversprøiter

den Plagende med hans eget kolde Element. — Mere næste Gang fra Din oprigtig hengivne Fader C. M.

Kiøbenhavn d. 14 Oct. 1847.

At begge dine, for et Par Dage siden modtagne Breve have været mig til Glæde, behøver jeg ikke at sige Dig; og min Tilfredshed blev ikke mindre, ved at modtage dem begge paa een Gang (i Mandags d. 11 Oct.) overrasket især ved det senere hurtige Fart, da jeg af Poststempleet saae, det var afgaaet fra Paris d. 6 Oct., og saaledes paa 5 Dage er fløiet hertil. Hvad der glædede mig ved Læsningen af begge Breve — var ikke allene Følelsen, hvormed Du yttre mig din kiærlige og sønlige Deeltagelse, baade i min Tilværelse overhovedet og i Anledning af Dagen, hvormed jeg begynder mit 65de Aar — men ogsaa det *Sandheds* Præg, som fremlyser af dine Udtryk, dine Ord, din Fortælling, din Betragtning, og din hele Stiil. Det er et Præg, jeg vurderer uendelig høit, og som jeg kan sige er af dem, jeg aldrig har savnet i dine Breve, og som har bidraget saa stor en Deel til at gjøre mig dem kiære og interessante. — Saaledes ogsaa dine Breve fra *Paris*; de ere (hidtil) ringere af objectivt Indhold, end de italienske; men Du lægger Grunden hertil aabent for Dagen; det er naturligt, at de første Indtryk af en Stad som Paris maa ligesom fortumle og bedøve den, der fra Reiselivets Uro af en anden Art, hvor Gienstandenes fremskridende bevægelige Omskiftning dog tilsteder Siælen mere Ro, og fra Opholdet i Rom, Florentz og Venedig, hvor Du har kunnet leve udeelt for høiere og ideale Nydelser, styrttes midt i en Hvirvelstrøm af det *franske* Livs Maximum af adspredende, Sandserne berusende, Anskuelsen og Opfatningen bedøvende Indvirkninger. At disse ogsaa have forstyrret din Ligevægt noget — kunde ikke forundre mig. Men Billederne og Indtrykkene af Pariserlivet ville ogsaa klare og udvikle sig for Dig. Jeg i det mindste fandt mig — men vist nok 10—12 Aar ældre — temmelig snart, efter 8—14 Dage, ugeneret af den overvældende Mangfoldighed — undtagen af Støi og Tummel, som længe vedblev

at være mig forstyrrende og ubehagelig. Ganske modsat var Virkningen af London paa mig; denne Hovedstads Form og Dimensioner i enhver, materiel og immateriel Retning ere saa colossale, og tillige i deres Elementer saa *mangfoldige*, saa fremmede og *usædvanlige*, at de i en heel Maaned vedbleve saa at sige at være mig ligesaa nye, som den første Dag, og dog er i den ydre, colossale, og i flere Retninger virkelig grandiose Udstrækning, eller i Storhedsforholdet, tillige en vis rolig Kraft, Selvstændighed og Eiendommelighed — ja, hvis jeg ikke husker feil, endogsaa langt mere *udvortes Ro*, eller mindre Støi — som virkede velgiørende og beroligende paa mig. I Paris ville de allerfleste Mennesker finde det mere morsomt og behageligt at leve — jeg vilde aldrig i mit Liv, uden nødtvungen, have levet i nogen af disse Hovedstæder, men, naar det skulde være, dog ti Gange hellere i London. —

Den 29. Octbr.

Længere kom jeg ikke — jeg maa vel sige i mit *forrige* Brev; Gud veed, hvor langt jeg kommer i dette, og *med* dette. Dog, saameget veed jeg, det skal afsendes i Morgen; og derfor maa det Nødvendigste af alt det, hvormed jeg kunde fylde *mange* Blade, pakkes sammen paa knap *halvandet*, som er til min Raadighed. Jeg maa vel sige til mig selv, det samme, som jeg oftere har sagt eller tænkt om Dig: „Hvorfor skriver Christian ikke oftere hertil fra *Paris*, hvor han kan skrive uden Porto-Udgift?“ — Men Svaret er, for min Deel, let at give: jeg har kun derfor ikke benyttet den gode gratis Canal giennem udenl. Departement, fordi det nu reent ud næsten er *uovervindeligt* for mig, at faae et Brev skrevet — eller faae noget skrevet, der har den allermindste Charakter af extra ordinem. Ja, kunde jeg endda blot holde l'ordre de jour! — Men hvor usselt det hermed gaaer, derom kan jeg hverken give Dig eller nogen Anden, en adæquat Forestilling. Kun jeg selv har den *umiddelbar*. — Og hvorledes skulde det vel gaae bedre, da jeg, der absolut nu ikke kan tænke paa to Ting, eller have to Ting for, ved Siden af hinanden, dog hvert Øieblik, af en eller anden uimodstaaelig *udvortes Nødvendighed* eller *indvortes Magt*, rives bort fra det

nye og kastes ind i det *andet*? — Netop i de Dage, jeg begyndte at skrive Brevet til Dig, blev jeg af Tankernes Strøm og deres skiulte Influenser paa Villien, revet dybere og dybere ind i den Grundtvigske Folkevises-Sag, og saaledes ikke allene revet bort fra *Brevet* (dette vilde snart have været oprettet); men bort fra en ny *slesvigsk* Artikel — som neppe endnu ret begyndt, egentlig allerede senest ved denne Maanedes Slutning skulde have været færdig. Nu ligger *den*; men paa 8 Dage er en kritisk „Betænkning“ om Udgivelsen af det, som Gr. „den unge“ nu selv kalder en *Materialsamling* til de danske Folkeviser bleven færdig, og udkommen. Men imidlertid er jeg kommen dybere og dybere ind i Haandskrifternes Chaos, og dybere ind i Sagens kritiske Betragtning. Paa Halvveien kan jeg ikke standse. Hvad bemeldte *Betænkning* ikke kunde optage, maa paa anden Maade, i det mindste saa godt det i Hast og Korthed kan skee, lade sig forme. Jeg er derfor midt inde i en ny Afhandling der skal give en hurtig Fremstilling af Folkevisernes Skikkelse og Beskaffenhed i Haandskr.: og trykte Bøger, og deres øvrige Forhold, med Hensyn til Grundsætningen for deres fornuftrette Udgivelse. Dette Arbejde haaber jeg skal, allerede længe før din Hiemkomst, i det mindste i Manuskript være færdigt; og imidlertid vil der reise sig ny „Bulder“ og Kamp imod den forvovne *unationale, upatriotiske, udanske* Opponent imod **alle** Visers guddommelige eller poetiske Inspiration i ethvert *Bogstav*, og enhver ussel Efterdigtning i den sildigere Folkesang. Men jeg *skriver* — og lader mig af intet anfegte. — *Grundtvig*, Faderen, som ogsaa har blandet sig i Legen, kunde have ladet mig, eller mit Navn, være udenfor; men dette har han ikke gjort; og saaledes kunde jeg ikke undgaae — i det mindste ikke undlade, paa *Polemikens* Bane at giengielde hans Berøring, vel „ein wenig unsanft“; men min Maade er jo altid, enten at tie, eller at sige Tingen reent ud.

Din *Hiemkomst* stunder altsaa stærkt til. Det vil, troer og formoder jeg, blive et Slags Vendepunkt i dit Liv — Gud give et lykkeligt. Men — da jeg i Vinter levede, i det mindste hver Aften, blandt og med danske *Ordsprog*, saa falder ogsaa let det kiernefulde, herhenhørende mig ind: Der skal Hielp til Guds

Hielp — nemlig *egen*. Jeg har seet, at selv i den Parisiske Hvirvel af Nyhed og Adspredelse har Du kunnet samle Dig selv, og gaae tilbage i din Siæls Indre og i dit Livs Tilstand og Bevidsthed. Du har følt og erkjendt, at denne *Tilstand*, som den vil og maa vise sig for Dig, efterat Du gaaer over fra næsten halvandet Aars nydelsesrige og modtagende Liv til Hiemlivet, er en væsentlig forskiellig; og at der maa alvorlig Villie og Handlen til, om Du *selv* vil *hjelpe til*, at den maa aabne Dig en Udsigt for din Fremtid, da Du vil være *overgivet til Dig selv*. Du vil føle, at Du (jeg taler ikke blot om det reent materielle, pecuniære Element, hvori jeg herefter ei vil kunne gjøre meget for Dig) har en *Støtte* i din Fader i hans Personlighed, i hans Kiærlighed og Omsorg, og jeg vil ogsaa sige i *din egen* Kiærlighed til begge dine Forældre — som Du stærkt vilde savne, om Gud kaldte mig bort. Jeg vil glæde mig ved Livet, naar og saalænge jeg kan leve det med *Dig*; men i mine Aar er ethvert nyt tilbagelagt kun en Tilgift. Denne Betragtning maa bringe Dig til, baade at benytte mit Liv og min Tilværelse, saalænge Du endnu kan det; og ved kraftig Stræben selv at bidrage til, at jeg kan virke for Dig, hvad der maaskee endnu kunde være mig mueligt. Det vil i det *Ydre* vist ikke være meget; men ogsaa i min Personlighed allene, saalænge jeg endnu selv kan være activ, vil Du finde en *Støtte* baade for det udvortes og indvortes Liv. I det *første* bliver vel min Deeltagelse med hvert Aar ringere; men det forekommer mig ogsaa som jeg i den Henseende har mistet endeel, siden Du reiste; thi giennem Dig og ved din Meddelelse erfarede jeg altid adskilligt, og forøgede paa *den* Maade min Forbindelse med det selskabelige Liv, der nu er i høi Grad indskrænket. — Hvad Dig selv angaaer, da vil Du naturligviis føle Overgangen fra *Reiselivet* og fra *Paris* til *Kiøbenhavn* betydeligt; og det vil neppe være Dig behageligt, at ombytte Restaurationerne i Palais Royal og dine Frokoster paa Kaffeehuset med vor høist tarvelige Levemaade her hiemme. Men derved er intet at gjøre; sætter Du Priis paa at leve anderledes, maa Du ogsaa kunne skaffe Midlerne dertil; og i øvrigt tænke paa din Broder, der hele Sommeren næsten har levet af Mælk og Smørre-

brød. — Denne Omstændighed føres jeg til at berøre, ikke fordi jeg betragter den, eller troer at Du betragter den som noget *væsentligt*; men fordi den dog hører med til den *Overgang* og *Omskiftning* i dit Liv, der vil følge af og med din Hiemkomst. — Meget her hiemme vil jo ogsaa — derpaa kan jeg være sikker — holde dig skadesløs for hvad Du i de udvortes Forhold vil savne; og selv det, at Alt, i de første 8 Dage i det mindste, vil være dig *Nyt* i Kiøbenhavn, og i din Omgangskreds, og at Du selv træder ind i denne med mange nye og friske Livskræfter og Livserfaringer, vil bidrage ikke lidt til, saa at sige paa en umærkelig Maade at føre Dig over fra Reiselivet i Hiemlivet. — Med Hensyn til det *første*, da forekommer det mig, efter *Indholdet* af dine Breve, og Indtrykket af disse, at dømme, som jeg mindst er tilfreds med dit Ophold i Paris — og virkelig troer at Du selv mindst er det, og vil være det. Jeg mener nemlig, at Du ikke fuldt har taget den Nytte af de *to Maaneders* Ophold i den dyre Stad, som Du burde have giort. Derved forstaaer jeg bl. a. at Du burde have søgt Dig (om det ikke faldt for kostbart) et Logis i en fransk Familie af simplere Borgerstand — jeg veed, der gives Leilighed til saadant. Derved var Du (som i Rom) bleven fortrolig med det *franske* Huus- og Familieliv, og havde faaet Leilighed til bestandig at tale fransk. 2) burde Du have taget nogle Timer ugentlig i at lære at *skrive* og *tale* Fransk, med en indfødt Lærer. At skrive i *fremmede* Sprog (kun *ikke*, eller mindst, i *Tydske*) anseer jeg for et fortrinligt Udviklingsmiddel for Stilen. 3) skulde Du strax have taget dig et vist *Studium* for (f. Ex. den *ældre* franske Litteratur, eller *Troubadour*-Poesien — den sidste er dog et heel vanskeligt Æmne) og dertil have anvendt 1—2 Timer daglig — om Du saa aldrig skulde have seet i en fransk Journal eller Avis; thi at Du *hertil*, som Du engang skrev, har anvendt endel af dine *Formiddage*, forekommer mig som en stor Tidsødslen og Tidsspilde. — Jeg vilde, i dit Sted, med din Ungdom, dine Kræfter og din Livsdannelse ved en Reise, som den Du har giort, have taget overordentlig stor Nytte af to Maaneders Ophold i Paris. Jeg var der 4—5 Maaneder — følte mig aldeles ikke behageligt; men

lærte særdeles meget, og gjorde en stor Mængde Bekiendtskaber, uagtet jeg ved hvert Skridt var hindret og fortrædiget derved, at jeg kun meget slet, langsomt og ufuldkomment kunde udtrykke mig mundtlig paa Fransk. Men jeg *læste* daglig meget (nu er det mig ubegribeligt, at jeg, foruden uendelig meget andet, ogsaa *Aviser*, men kun om Efterm: og om Aft., kunde faae læst hele *Molière* og *Racine* og adskilligt af *Corneille*) og anvendte daglig 1–2 Timer paa at besøge enten Museerne i Louvre, andre offentlige Indretninger, eller et af Bibliothekerne.

Men hvad nytter, nu at skrive herom til Dig? — Din Tid — irreparabile tempus — er borte; det er en sørgelig, ængstende, pinende Tanke — for mig i det mindste — at ikke et *eneste Dieblik* af et heelt Aar kan for al Verdens Guld kjøbes tilbage! — Naar denne Tanke bliver levende for mig, da kan jeg næsten gyse, naar man vil nævne eller tale om et *dolce-far-niente*. Og dog gives der et saadant, ogsaa for mig. Der gives nemlig nødvendige, af de physiske Kræfter betingede Pauser for Siælens Virksomhed. Ikke altid kan man udfylde disse ved Betragtning og Tænkning; thi undertiden er dette netop en trættende Activitet. Da er det, i enkelte Timer, til visse Tider, at det, jeg vil kalde *far-niente*, er baade velgiørende og ønskeligt; men det er disse Timer, jeg om Middagen og en Deel af Aftenen ønsker mig udfyldte ved aandrig, livfuld, siælsvækkende, munter og vittig *Conversation*. Men umaadelig sieldent er det, at finde denne saaledes i Kiøbenhavn! — On ne sait pas ici, ni *causer*, ni *converser*; mais il n'y a pas de pays en Europe, hors peut-être *l'Italie*, ou on est maitre de cet art, dans tous les deux genres, dans un tel degré, comme en France. — Jeg kunde desværre i Paris hverken lære Konsten, eller deeltage i dens Udøvelse; jeg kunde for det meste kun beundre den, eller i det mindste forundre mig over den. — Jeg troer for Resten, at Du i dette Capitel ikke bedømmer de Franske rigtigt, eller retfærdigt. For det første besidder mange af dem det *Talent* (man kan maaskee kalde det saa — det er vel mindre en naturlig national Egenskab — *denne*, som *Egenskab*, have derimod *Italienerne*) at være i høi Grad „aimable“, ogsaa i *Conversationen*. Du yttrer dette

ogsaa om Grev de Laborde; og Du maa have fundet det hos den gamle franske Dame, i Hases Selskab, i Fald det er den samme, som jeg for 27 Aar siden spiste med, i *Selskab med Alex. Humboldt*, og inviteret af Hase. I saa Fald var hun da vist nok netop 27 Aar *ynge*; men hun var ogsaa i høi Grad baade *spirituel* og *aimable*. Jeg vidste dengang uden Tvivl hendes Navn, og maaskee det findes i noget af mine Breve — i Fald jeg har omtalt denne Middag — som jeg godt erindrer, vel var meget interessant for mig; men dog ikke uden at jeg dengang følte mig noget trykket af den umiddelbare Nærhed en quatre med en saa enorm Celebritet, som Humboldts. I øvrigt, om de Franske, deres Conversation, deres Egenskaber — og fremfor Alt om Totaliteten af Frankriges og dets Hovedstads *nærværende Tilstand*, kunne vi, tænker jeg mig, have Stof til hele Dages, ja Ugers *Conversation*. Men hvor skal *Tiden* komme fra hertil, hvis Du ikke vil spadsere med mig om Morgenen? — Og hvor skal (hvilket er langt vigtigere) *Tiden* komme fra, til alt det uhyre meget, som det synes mig tydeligt at øine, der vil vente paa Dig af *Arbejde*, af *Forretninger*, af nødvendige Beskiæftigelser og Foretagender for at skaffe Dig en Existents? — Jeg *kan* jo ikke blot, saameget jeg fornøier mig til din Hiemkomst, allene tænke paa den Nydelse og Behagelighed jeg kan vinde ved et nøiere Samliv med min Søn; jeg maa jo endnu før, endnu mere tænke paa *Dig* og paa det, hvormed jeg troer jeg maa blive af Nødvendighed for Dig, for at *hæve Dig*, eller *holde Dig oppe*. Du kommer hiem, ikke blot som *Tourist*, men som en ung Mand, der har studeret paa sin Reise, samlet Erfaringer og Studier, og søgt at danne dem i sin Aand. Din *indre Dannelse* maa og vil have vundet betydeligt; man vil heller ikke i den Henseende gjøre saa ringe Fordringer til Dig — men af alt dette kan Du hverken leve, naar Du kommer hiem, eller gjøre Dig en Levevei for Fremtiden. Dine Reise-Iagttagelser og Reisebilleder kunde Du maaskee bearbejde til en Bog; men jeg vil i høi Grad fra-raade Dig at spille maaskee et heelt Aar derpaa, allene for at give en Bog ud, og maaskee derved fortjene nogle Penge. Kan Du derimod producere et *Værk* af blivende Værd, baade ved

Indhold og Stil — en Bog, som i det mindste maatte fylde to gode Octavbind, og heller ikke gierne *Mere* — da vilde jeg vel tværtimod opmuntre Dig hertil; thi Gud veed, Bøger af det Slags ere ikke mange i vor Literatur. Men der hører da ogsaa til, at en saadan Bog maatte være *din egen* — at den maatte have noget eiendommeligt; at den, med eet Ord, maatte betyde mere som stilistisk Prosaværk, end som Reisebeskrivelse. Thi vel sagde jeg før — at saadanne fattes vi paa Dansk, eller have kun yderst faa læselige; men hvad gjør dette fra *Indholdets* Side? — Vi læse jo hundrede af Reisebeskrivelser i fremmede Sprog, eller i Oversættelse. — Men denne Materie kan jeg gierne for det første stille i Bero; thi jeg kan jo endnu slet ikke vide, om Du føler indvortes Kald og Drift til noget Sligt; og invita Minerva vil Du vist ikke gjøre det. Imidlertid maa og bør Du allermindst af alting opgive den *danske Prosa*; thi for den har jeg altid troet at finde, at Du var født og baaren. Det er sandt, i den prosaiske Stil kommer Modenheden og det classiske Præg kun langsomt, og sielden i en ung Alder; men Faa have dog vel i *Reenheid* og i *Correction* begyndt som Du; og — uden disse Egenskaber, aldrig nogen Classicitet.

Dog, ved alt dette komme vi tilbage til det *Verdslige*. Der maa tænkes paa noget som bringer Dig ud af at gaae alt for mange Aar endnu som *Student*, eller Cand. philosophiæ. Magistergraden er dig absolut *nødvendig*; skjøndt Du nu maa erhverve den *post*, i Stedet for *ante*. Hvor complet havde din Reise været, og hvor langt heldigere og behageligere din Stilling efter samme, naar Du havde havt denne Grad. — Jeg har uden Tvivl skrevet herom før, og vil ikke videre udbrede mig derover. — Det *andet* Hovedpunkt er *Bibliotheket*. Vil Du blive i denne Stilling, eller rettere komme ind i den, da maa Du være eller komme der *med* Alvor, og *for* Alvor. Du maa hæve Dig til noget høiere, end en blot *Naadesplads* — og det uden Hensyn til, om Du er gageret eller ikke. Du maa bringe det til *virkelig levende* Interesse, i det mindste for en vis Deel af Bibliothekskundskab og Bibliotheksvirksomhed, og bringe det til *virkelig* Activitet. Du maa endelig ved denne Activitet bringe det derhen,

at Du kan udfylde din Plads og opfylde det Fornødne som den yngre Mand, der fornemmelig har den Bestemmelse, nærmest at understøtte din Fader, efter 43 Aars Tieneste, og i en vidt fremrykket Alder; men ogsaa Bølling, som heller ikke er ung, hverken i Tjeneste eller i Alder. — Dette sidste er et Hovedpunkt i din Stilling som Volontair ved Bibl.; og Sagens Beskaffenhed er jo, som Du meget let selv vil skønne eller indsee, saaledes, at naar *Du* ikke havde været, havde Bibliotheket for længe siden havt en anden, og jeg en anden Medhjælper. Men jeg vil naturligviis ingen hellere have end Dig, naar Du for Alvor vil være det. Dette bør Du virkelig alvorligt overveie; og ellers hellere opgive en Stilling, hvor det nødvendigen kommer an paa eget, sandt Kald, indvortes Interesse, og egen Drift til at virke. Uden *den* maa det jo desuden næsten falde Dig umuligt at faae nogen Virksomhed paa Bibliotheket, hvor en enkelt Embedsmand (Fabricius) arbejder *overordentligt*, og hvor *Bølling* er *meget* virksom; imedens for Resten de øvrige hver tage eller have sin Deel i den componerede, men ingeniunde, saaledes som Bibl. nu er ordnet og besat, overordentlig store eller anstrengende Virken; især under det betydeligt aftagne Udlaan. — Dette er nu atter en Sag, hvorom der bedst kan handles mundtligt, og det vil være noget af det første, vi ville søge grundigt og fra alle Sider at giennemgaae.

Det er nu din forestaaende *Hjemreise*, hvorom jeg endnu vil sige Dig nogle Ord. At Du ikke udsætter den længere, end nødvendigt, og overensstemmende med dine Reisemidler, er naturligt og fornuftigt; jeg maa dog tillige forudsætte, at Du ikke reiser bort fra noget i Paris, hvorved et Savn vil opstaae i din Anskuelse af det Væsentlige i det franske Hovedstadsliv, eller i de *europæiske* og *universale* Mærkværdigheder, som Paris giemmer i sit uhyre Skiød. Du har upaatvivlelig ikke forsømt det *ægyptiske* Museum, som formodentlig vel overgaaer hvad der af den Art findes i Rom (i *Turin*, hvor Rosellinis store og berømte Samlinger findes, har Du ikke været). De *spanske* Malerier, hvoraf Ludvig Philip skal have anlagt et ypperligt og kostbart Gallerie (formodentlig i Louvre) har Du vel ogsaa studeret; lige-

som Du vel heller ikke har forsømt de *Assyriske*, af Botta hjemførte Sculpturværker, hvis Lige endnu ingensteds i Europa kan søges. — Hvad jeg endnu vil erindre om, er *Bibliothekerne*. Forsøm ikke at gjøre Dig nøiere bekendt med dem alle: *Bibliothèque Mazarine* — de l'*Arsenal* — ja, selv Institutets Bibliothek. — Just. R. Bølling ønsker meget at Du paa la *Biblioth. de la chambre des Députés* (Bibliothekar er uden Tvivl den bekendte Bibliolog Benchot, Udgiveren af det ugentlige Bogregister: *Bibliographie de la France*) forhører, om man der havde modtaget *den danske Stændertidende*, som Bølling havde afsendt til dette Bibliothek, og hvorfor var lovet, at vi skulde faae de Deputeredes udgivne Forhandlinger. Ligeledes vilde han bede Dig forespørge hos (den danske?) Consul la *Roquette* — en særdeles artig, instrueret og tjenstagtig Mand, som en Tid var fransk Consul i Helsingør (dog er han neppe *dansk* Consul), om han havde modtaget de *Biographier*, Bølling har sendt ham? — Du faar vel et eller andet Sted, eller ved Hielp af en Veiviser, at vide hvor han boer. Endelig ønskede Bølling, at Du, for din egen Interesses Skyld, vilde gjøre Dig bekendt med en Opfindelse, hvorved man ved Hielp af Aftrykning (lithographisk, saavidt jeg forstod) skal kunne tage Fac-simile af enhver trykt Bog. (*Procédé cal-cographique de Paul Dupont*, imprimeur, Rue de Grenelle St. Honoré 55). Selv ønsker jeg, at Du hos en god og betydende antiquarisk Boghandler vilde søge Underretning, om ikke nyere, ucomplete Aargange eller Serier af *Journal des Savants*, den eneste lærde Journal, Frankrige har, kunde faaes for taalelig Priis. Bibliotheket savner — til sin uaftvættelige Skam — J. des S. jeg troer fra 1837 eller saa omtrent til — 1847, og det er en saameget utilgiveligere Lacune, som vi ellers have den complet fra 1665. — Du kunde ved samme Leilighed tale med en saadan Boghandler — nemlig en *solid* og *redelig* Mand — om han vilde indlade sig i en Connexion med Bibliotheket, om at skaffe os *gamle* og *ældre* franske Bøger — især ved Hielp af egen eller Andres Cataloger over slige Bøger — for *godt Kiøb*, imod aarlig Afregning og Betaling? — Det kunde maaskee ogsaa

blive en Vei til, at en saadan Mand, efter Bestilling, kunde levere *Bibl. nye Bøger*.

I Henseende til din Hiemreise maa jeg *først* meddele Dig, efter fuldkommen sikker Kilde (bl. a. Prof. Forchhammer, der selv i Fior og i Aar har reist) den Underretning: at man i hele *Tydskland* reiser godt paa *anden* Plads i Dampvognen, og undertiden næsten lige saa godt (paa Selskabet nær) paa 3die Plads. Paa 1ste Plads, reise, som Prindsen af Augustenborg har sagt, da han *betalte* for 1ste Plads, men *gik ind* paa *anden*, „kun Prindser og Narre“. — — 2) Maa jeg indstændig lægge Dig paa Hierte, at Du ikke, som dit Brev synes at antyde, vilde reise uden Ophold lige til Hamborg. Dette er haade ubehageligt og kunde være skadeligt for Helbreden. Desuden bør Du af flere Grunde see *Cölln* og Domkirken der; altsaa lægge din Vei dertil fra *Brüssel*, hvile en Dag over i *Cölln*; og siden maaskee gaae derfra uden Ophold til Hamborg. — — I øvrigt har jeg havt *stor* Fornøjelse af dit bebudede 1ste Besøg i *Kiøbenhavn* hos en *Barbeer* — Velkommen til os i menneskelig Skikkelse! — Du vil finde en og anden Forandring her i Byen, naar Du lidt nøiere studerer den; men overrasket, jeg vilde snart sige *forbausset* vil Du blive ved den paa *Østergade* foregaaede Forandring. Nærmere Angivelse udelades; Du maa naturligviis selv modtage Overraskelsen. — Og nu modtag mit Levvel! — det sidste formentlig paa denne Reise, og i en Brevvexling, der vel ogsaa bliver den sidste af den Art og det Omfang i mit Liv. — —

Familien von Lersner i Danmark.

Af **Louis Bobé**.

Slægten *von Lersner* stammer fra den lille, nedrehessiske By Felsberg a. d. Edder. Her levede i Begyndelsen af det 15. Aarhundrede Stamsfaderen *Kurt Lersenmacher*. Hans Sønnesønssøn *Ludrig* var hessisk Kammermester og ledsagede sin Herre Landgreve Philip den højmodige til Rigsdagen i Worms 1521 og fik